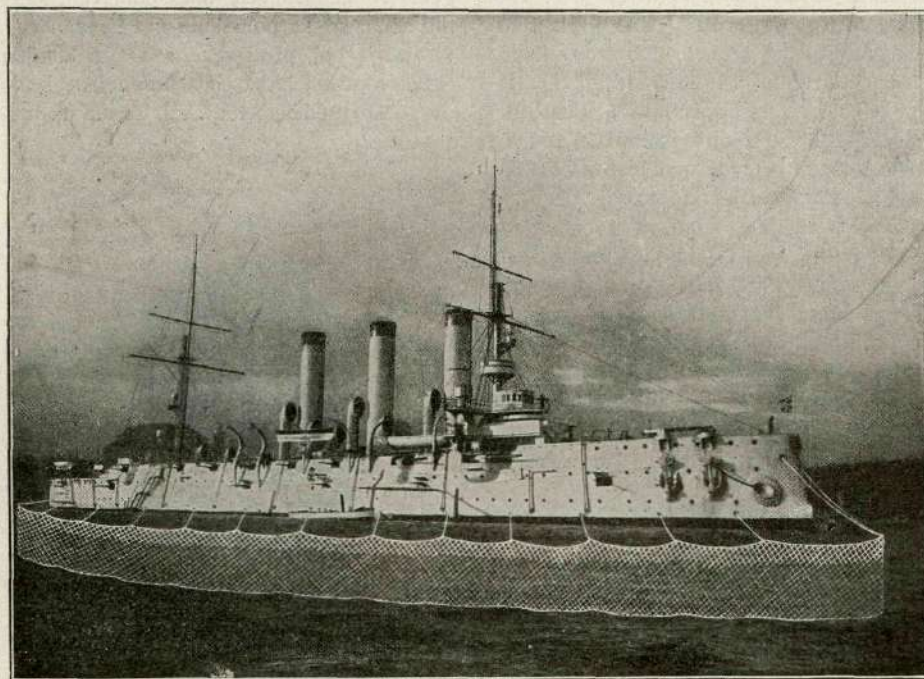

Kot zglede modernih bojnih ladij prinašamo še sliko japonske ladje „Nišin“ na str. 381. in pa sliko ladje, ki se je z mrežo zavarovala proti torpedom. Ko priplava torpedo, se vjame v jekleni mreži in ne pride do ladje. A zato devajo zdaj na torpede tudi že priprave, ki režejo mreže.

Slika na str. 377. nam pa kaže generala Kuropatkina v Sergijevi lavri v Moskvi. Preden je šel vrhovni poveljnik na bojišče, je šel na božjo pot v to starorusko svetišče. Naša podoba je posneta po dragoceni votivni sliki, ki nam predočuje prizor iz ene najvažnejših dob ruske zgodovine.

vsako leto postavko za raziskovanje vatikanskega arhiva. „Češka ekspedicija“ v Vatikanu obstoji iz dveh uradnikov češkega deželnega arhiva, ki se vsako leto menjujeta v Rimu. Uspehi teh raziskav se hranijo v češkem deželnem arhivu. Odtod so zajeli tvarino za svoje spise Tadra („Kulturní styky Čech s cizinou“), Kollman („O kollektorech komory papežské v Čechách“) i. dr. Zdaj so pa začeli Čehi izdajati te dokumente v celotnem delu „Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia“. Nedavno je izšla že peta knjiga, ki objavlja dokumente izza Urbana VI. in Bonifacija IX. Izdal jo je C. Krofta.

BOJNA LADJA, ZAVAROVANA Z MREŽO PROTI TORPEDOM.

Vatikanski arhiv in slovanski zgodovinarji.

Papeževi arhivi hranijo mnogo dragocenega zgodovinskega gradiva. Že Fr. Palacký je l. 1837. potoval v Rim, da tam išče virov za češko zgodovino. Dasi takrat še ni bil vatikanski arhiv odprt, preiskovalcem, se mu je vendar posrečilo, da je dobil vstop. Pregledal je čez 50.000 dokumentov in okoli 500 jih je prepisal ali ekscerpiral. Uspeh svojega potovanja je priobčil v knjigi „Literarische Reise nach Italien im J. 1837“. Za njim je preiskoval vatikanski arhiv Čeh B. Dudík, ki je izdal dve knjigi „Iter Romanum“ (1855.). Papež Leon XIII. je otvoril arhiv učenjakom, in odslej delajo v njem učenjaki vseh narodov. L. 1886. so organizirali Poljaki preiskovanje poljske zgodovine v vatikanskem arhivu, Čehi pa l. 1887. Češki deželni zbor ima v svojem proračunu

Rihard Kralik.

Zanimiv pojav v zgodovini sodobne nemške književnosti je modroslovec, pisatelj in pesnik Rihard Kralik. Pristranska kritika ga uvaža manj, nego zasluži, — saj je katoličan! — toda treznemu presojevalcu ni niti treba zavzemati strogokatoliškega stališča; bližje poznanje njegovih del ga bode prikupilo vsakomur, kdor je navajen soditi neodvisno in pošteno.

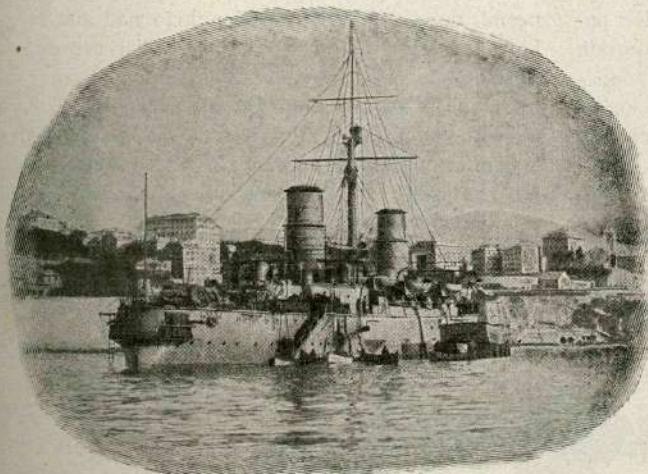
Dr. Rihard Kralik vitez Meyrswalden je bil rojen 1. oktobra l. 1852. kot sin steklarnarja v Leonorenhain-u v Češkem lesu. Pravoslovje je študiral v Lincu, na Dunaju, v Bonnu in Berlinu ter prepotoval nato Grško in Italijo. To potovanje je zanj velepomembno, ker mu je vnelo navdušenje za staroklasiško kulturo;

daljšje bivanje v Rimu pa je tudi utrdilo njegovo katoliško prepričanje, ki se spaja z občudovanjem antike v harmonično celoto. Vsled ugodnih gmotnih razmer se ni posvetil nobenemu poklicu, ampak sklenil je živeti le svoji naobrazbi, umetnosti in prosveti. L. 1883. se je poročil z Majo Flattich-ovo, s katero živi v srečnem zakonu in neumorni delavnosti na Dunaju.

Kralik je v prvi vrsti modroslovec. Svoje težnje in svoje naziranje je izpovedal v knjigah „Kunstabüchlein“ in „Weltweisheit“. V „Kunstabüchlein“ z upravičeno estetsko nestrpnostjo zahteva v prvi vrsti, naj se razkrinkajo tisti puhli literarni proizvodi, ki ne zaslužijo slave in priznanja, kateri vživajo po krivici. V tej knjigi spoznavamo njegovo vzvišeno estetsko stališče in njegove značajne, duhovite in genialnosamostojne nazore o pesništvu, s katerimi se dá primerjati pač le malokaj, kar je v zadnjem času proizvedla krščanska umetniška kritika. Celotno osnovo estetike pa podaja Kralik v tretjem delu svoje „Weltweisheit“, katerega je naslovil „Weltschönheit“.

Kralikovo svetovno naziranje sloni na njegovem vseobsežnem splošnem znanju; razvija pa ga sistematično, dasi ne pedantsko, in razumeva vesoljstvo na ta način, da išče njegovih prvotnih pojavov. Njegova „Weltweisheit“ se deli takole: I. „Weltwissenschaft“ (Metafizika), II. „Weltgerechtigkeit“ (etika) in III. „Weltschönheit“ (estetika). Izdal je tudi spis o Sokratu, o katerem pravi, da mu je mnogo pripomogel do njegovih nazorov.

Antika, krščanstvo in germanstvo tvorijo Kralikov kulturni vzor, katerega nam razvija v knjigi „Kulturstudien“, ki pa navzlic svojim vrlinam ni popolnoma istorodna njegovim ostalim proizvodom. V germanstvu, prepojenim s krščanskim duhom, vidi veliko kulturno silo.

Japonska vojna ladja „Nišin“.

Kralik si je pridobil tudi na pesniškem polju trajnih zaslug. Njegovo delo „Deutsches Götter- und Heldenbuch“ obsega nemške junaške pravljice in

pesmi v novodobni prepesnitvi; Kralik jih je obnovil tako mojstrsko, da jih je priporočati vsakomur, ki se zanima za te impozantne pesnitve o preseljevanju narodov.

Japonski general Kuroki.

Nič manj ga niso zanimale srednjeveške legende, katerih najlepše je zbral in izdal v krasno opremljeni knjigi „Goldene Legende der Heiligen“. Zanimiva je tudi njegova povest „O čudovitih zgodbah viteza Burdigala“, namenjena odrastli mladini.

Kot pesnik je podal nemškemu slovstvu tudi mnogo izvornih del, katerih pač ni lahko naštetih po imeau. Pričajo nam, naj si bodo že lirske, epske ali dramske vsebine, — o temeljitosti, s katero se je vglobil v velike mojstre poezije vseh dob, dasi morda marsikomu ne ugaja tupatam namenoma arhaistični jezik. V dramatik si izbira rad tudi verske snovi, n. pr. v slavnostni igri „Veronika“; preprostost njegove umetnosti se jako prilaga izrazu vzvišenih čustev.

Izmed njegovih lirskih del so najznamenitejše njegove pesmi „Im heiligen Geiste“, v katerih ne učinkuje, kakor moderni, z bujno krasoto oblike, ampak z mogočno silo, ki je lastna vsaki vzvišeni ideji.

V tej knjižici izpoveduje Kralik obenem svoje krščanstvo, do katerega je prišel osebno ob svojem daljšem bivanju v Rimu; tam je zložil tudi ciklus pesmi pod imenom „Roman“.

V nekem sestavku, ki ga je naslovil „Aus meinem Leben“, priznava sam: „Potovanje v Rim me je pripravilo do tega, da sem si izbral rešitev verskega vprašanja za glavni smoter svojega življenja in da nisem odjenjal, dokler si z doslednostjo nisem priboril katoliške resnice v boju z vsemi oporekanji in zaprekami. Lahko torej trdim, da je moje življenje

apologija katoliške resnice...⁴ Čast mu, da lahko z upravičenostjo govori o sebi te besede! Kralik je jako delaven član avstrijske „Leonove družbe“.

V. M.

Fr. pl. Lenbach, slaven nemški slikar, je umrl dne 6. maja. Rojen je bil v Schrottenhausenu na Bavarskem leta 1836. Najbolj so ga proslavili njegovi portreti, od katerih so nekateri postali svetovno znani zaradi silno žive in ostre karakteristike in globokega dušeslovnega pogleda umetnikovega. Učil se je od starih mojstrov, zlasti od Rubensa, Tiziana, Velasqueza in drugih, zlasti italijanskih in španskih slikarjev. Največ je študiral v Rimu, kjer je bival s svojim učiteljem Pilotyjem. Iz te dobe je znan njegov „Pogled na rimski forum“. A vsa njegova druga dela daleč presegajo portreti. Nemcem je naslikal skoro vse njihove večje može. Postalo je v višjih krogih moderno, da so se dali slikati Lenbachu. Tako so nastali silno karakteristični portreti. Lenbach je ves izraz osredotočil v očeh in potem iz obraza vzel značilne poteze. Slikal je mnogokrat s hrbotom obrnjen proti modelu. Le včasih se je obrnil, naglo pogledal, da je vjel značilne poteze in jih kar moči izrazito naslikal. Znani so od njega portreti: Bismarckov, Paula Heyseja, grofinje Wittgensteinove, papeža Leona XIII. i. dr. Portret Gladstonov je kupil praški „Rudolfinum“.

Giudizio universale (Vesoljna sodba) se imenuje novi oratorij, ki ga je zložil slavnoznan vodja sikstinske kapele v Rimu don Lorenzo Perosi. O priliki gregorijanskih slavnosti se je proizvajal dvakrat v gledišču Costanzi pod osebnim vodstvom skladateljev. Vselej je bilo gledišče popolnoma razprodano, da mnogi vstopa niso mogli kupiti. Dne 16. aprila ob desetih zjutraj pa so ga proizvajali v Vatikanu v takoj imenovani „sala regia“. Navzočih je bilo poleg papeža Pija X. 24 kardinalov, mnogo škofov in rimskih prelatov, diplomatični zbor in mnogo drugih odličnjakov, skupaj kakih 300 oseb. Dirigiral je Perosi sam. Po sklepu je papež čestital skladatelju na tako izbornem delu. K.

Na rimskem foru zdaj pridno izkopujejo starinske sledove nekdanjih veličastnih stavb. Na novo so odkrili temelj velikanskega spomenika, ki si ga je dal postaviti imperator Domician, da proslavi svojo zmago nad Germani. Podoba je predstavljala

cesarja, ki kroti Ren. Spomenik je moral biti veličanski. Po ostankih se sklepa, da je bila cesarjeva podoba šestkrat večja kakor v naravi. Pod spomenikom so našli v zazidani jami pet lončenih posod z vzorci tvarin, iz katerih je bil narejen spomenik. To je pač znamenje, da so tudi Rimljani polagali temelj s kako slovesnostjo, kakor je pri nas navada

Moric Jokaj, odlični mažarski novelist in publicist, je umrl dne 5. majnika v Budim-Pešti. Pokojnik je bil rojen 1825. l. v Komornu, je obiskoval šole v Požunu in Kečkemetu ter dokončal pravniške študije na vseučilišču v Budim-Pešti. Ko je dobil odvetniško diplomu, se je posvetil izključno književnosti. L. 1842. je izdal svoje prvo delo „Azsidofiu“ (židovski deček), dramo, ki je dosegla pri razpisu mažarske akademije prvo nagrado. L. 1848. je izdal Jokaj svojo prvo pripovedko „Hetkörnepok“ (Delavnik). L. 1847. je prevzel pokojnik uredništvo beletrističnega tednika „Eletkepek“ (Slike življenja), pri katerem so sodelovali najodličnejši mažarski pisatelji. Nekako ob tem času je izdal v dveh zvezkih zbirko novel pod naslovom: „Cvetje pustinje.“ Nato se je kaj energično udeležil takratnega revolucionarnega gibanja na Ogrskem ter razširjal svoje ideje ustmeno in s pisano besedo. Dne 15. majnika 1848. je sklical v Budim-Pešto shod rodoljubov, ki so sprejeli soglasno znano resolucijo o neodvisnosti Ogrske, obsegajočo 12 točk. Ko je bila vstaja potlačena, je Jokaj bežal s tedanjo vstaško vlado vred v Debrecin ter urejeval ondi časopis „Esti lapok“. Potem je bežal iz Debrecina in se skrival nekaj časa v okolici Miškolca. V Budim-Pešto se je vrnil šele, ko mu je njegova žena. odlična mažarska gledališčna igralka, pridobila pospremno pismo. Odslej je stalno bival v Budim-Pešti, kjer je razvijal neumorno književno delavnost. Pisal je pripovedke, romane, drame, pesmi, novele, in vsi ti spisi polnijo nad 200 zvezkov. Vrh tega je od l. 1858. opravljal neprestano posel urednika in novinarja ter se živo udeleževal mažarskega parlamentarnega življenja. Bil je tudi odličen govornik. Svetovno slavo pa je dosegel s svojimi povestmi in romani, ki so prevedeni skoro na vse jezike. Skoro do zadnjega zdihljeja je bil vrhovni urednik časopisa „Nemzet“. V državni zbornici je pripadal sedanji vladni stranki.

V umetniške svrhe je zapustil nemški slikar Vogel milijon mark.

Torpedo po eksploziji.